

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Fideicommissis, Primogenitvris, Et Majoratibvs

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. CLXXXII. Perusina erectionis Canonicatus. De fideicommissi fiduciario, collato scilicet ad fiduciam, ac declarationem hæredis instituti, vel alterius, ut testitatio fieret ei quem testator sibi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74060)

DISC. CLXXXII.

Guido Jordanus scripta hærede Virginia formula, eam gravavit moriendo restituere hereditatem ei, cui ipse cretenus communicaverat, per ipsam declarando, dictaque declaratione non facta, substitutam esse voluit Cappellam Sacri Anuli in Ecclesia Cathedrali, sub ealege, ut cum ejus bonis erigi deberet Canonicatus ad præsentationem proximorum pro tempore; Cum autem Virginia per contractum donationis inter vivos declarasset testatoris voluntatem esse, quod de ejus bonis erigere ut cappellania simplex non residentialis ad præsentationem Societatis dictæ Cappellæ, nominando in primum cappellanum Franciscum, deinde verò, sub assertione, quod ad id à dicto Francisco seducta esset, declarasset, etiam pro exoneratione conscientie, veram testatoris voluntatem fuisse; quod erigeretur Canonicatus ad præsentationem proximorum ad formam testamenti; Hinc proinde sequuta dictæ Virginie morte, orta desuper lite inter Perretum & alios testatoris proximiores, dictamque Societatem, ac Franciscum prodiit ab Ordinario sententia ad favorem Societatis, primæ declarationis canonizatoria, & introducta per appellationem causa coram A. C. ab isto prodiit sententia contraria præsecunda declaratione, introductaque causa in Rota coram Carpinea, & dato dubio, An constaret de re iudicata, quæ ex hac parte prætendebatur, vel potius de causis restitutionis in integrum sub die 4. Maij 1665 pro re iudicata prodiit resolutio confirmata sub die 1. Februarii 1666 neque quod sciam causa ulteriores progressum habuit.

In hujusmodi autem disputationibus aliqui scribentes pro Societate insistebant in terminis textus in l. perfecta C. de donat. quæ sub modo, & in l. si donationem C. de revocandis donation. cum concord. de quibus post plures ad naveam juxta syl- lum ab eis collectos Amat. resol. 26 num. 11. & 12. & Gurba observ. 48. num. 1. & seqq. ex quibus transcribendo, copiosas retexerunt allegationes super nimis certo, & plano principio, quod valida, & perfecta donatio revocari, vel alterari non potest, deducendo etiam desuper decisiones editas in causis, de quibus supra disc. 137. cum plur. seqq.

Alii verò nimium se diffundebant in ea quæstione, de qua cæteris copiosè relatis Castil. lib. 5. contr. cap. 80. per tot. & Petra super Ritibus M.C. Vicaria Ritu 4. num. 18. Cavenar. resol. 133. num. 4. Cyriac. contr. 348. num. 32. An facta semel nominatione vel electione, ista esset revocabilis, pariter ab istis collectoribus longas allegationes transcribendo.

Extraneos autem esse istos terminos dicebam scribens pro proximioribus à casu quæstionis, ideoque manes esse labores desuper adhibere, cum prima quæstio percutiat casum dispositionis per viam irrevocabilis donationis de bonis propriis, & altera percutiat quidem casum dispositionis de alienis, ita tamen, quod disponens, quamvis non habeat liberam voluntatem, seu facultatem ad certum genus, seu certum modum restrictam, adhuc habeat arbitrium, seu facultatem intrâ ejusdem generis personas præeligendi, atque ita unum vel plures gratificandi, alios verò excludendi juxta materiam textus cum ibi notatis in l. unum ex familia ff. de legat. secundo cum con-

cordant. de quibus supra disc. 137. & seqq. hac facti specie non cadebat, dum hæc gravatus, seu fiduciarius nullum haberet arbitrium, nullamque exercere poterat voluntatem, seu facultatem, cum substitutio præcisè restricta esset personam per ipsum testatorem sibi communicatam.

Hinc proinde, neglectis præmissis, utpote transeis, atque evagatoriis, advertendum, ac proprios controversiæ terminos esse illorum in l. Theopompus ff. de dote prelegat. & in cap. de testament. ubi Canonista, & Crisostomus in l. Theopompus, & in l. quem heredi ff. de heredi. s. tuen. quibus terminis ætatis dispositio dicitur immediatè in ipsa certa & determinata fieri dicitur per ipsum testatorem, gravatum dicitur simplex organum, seu instrumentum quo mediante dicta voluntas aliis non potest panditur, cadente solum inter scribentem, & personam testis, an dictus gravatus, seu fiduciarius bitri, seu compromissarii, vel potius testis pernam gerat, assistente magis communi, & opinione juxta hanc secundam partem, & personam testis, cui licet unico, obsequio testatore probatam, ad perfectam, & contentam probationem deferendum sit, juxta notatas res de quibus proximè infra.

His igitur ita prænotatis, duo erant controversiæ puncti, Primò. si an dicta prima declaratio esset validè facta, ac juxta eam formam de jure fieri debet necne, huic. n. parti primò malefactam sufficiebat, quamvis postea declaratio ejus favore non prodiret, cum enim hoc pro se dispositionem testamentariam ordinari casu, quo dictus gravatus, seu fiduciarius declarationem non fecisset, ita sufficiebat, quod declaratio tanquam malè facta habenda non potest infesta; Et secundo, posito quo dicta declaratio in forma non adesset, a deo ut una, vel altera ratio attendi deberet, cuiusnam potius, an primæ secundæ deferendum esset.

Quatenus igitur pertinet ad primam probationem ex duobus deducebatur dicta prima declaratio infestio; Primò scilicet ex motivo seductionis quodque malis artibus à præfato primo notato dicta muliercula simplex, ac facilis decipitur ad id inducta esset; Et secundo ob non adhibitum juramentum, eo modo, quo in hac materia habendum est, ut infra.

Primus defectus totus erat facti, in quibus plura ex hac parte deducerentur, atque per scribentem more Advocati nimium exagere, & deflectendo tamen ad veritatem, sola, & de per se ad infringendum actum aliis validum, & bene tum ex capite seductionis & doli non sufficiens ex recepta juris regula deducta ex text. in l. C. de dolo, & l. quoribus. quia dolo ff. de per. & doli, vel delictum in dubio non præsumitur sed claris, & conspicuis probationibus habenda debeat, ista enim perfecta probatio non adhibenda tamen aderam indicia, & argumenta scientia pro secundo puncto, utinam, ut in præfata magis, quam primæ declarationi de ferebatur.

De stricto autem jure solidior videbatur, uter defectus non adhibiti juramenti in ea forma in qua per testem præfati debet juxta dispositionem, ac terminos textus in l. juris jurandi de testibus; Cum enim ex veriori magisque recepta sententia, ut supra insinuatum est, iste defectus non

gravatus aliam non dicatur gerere personam nisi illam testis ad probandam defuncti voluntatem, sibi fiducialiter communicatam, idcirco tanquam testis deponere debet cum juramento, sine quo juxta dispositionem dicti textus in l. juris jurandi nulla fides adhibetur, ut bene firmat Bartol. in eadem l. Theopompus num. 7. ibi, tunc quia dictum illius est quoddammodo testimonium voluntatis defuncti magis, quam judicium deponentis, debet deponere per juramentum ut testis, idemque explicitè firmant ibidem Alberic. & Odofred. Bald. conf. 482. lib. 4. in finalibus verbis, Alex. conf. 54. numer. 2. lib. 2. Altograd. conf. 78. numer. 1. lib. 1. Manric. de conjectur. lib. 3. tit. 1. num. 1. Afflic. decis. 371. num. 6. in fine, & hanc opinionem pluries sequuta est Rota, præsertim apud Martin. Andr. decis. 73. num. 5. & in Romana honorum 4. Maij 1646. coram Arguelles, cum aliis in hujus causæ decisionibus.

Quando istud motivum esset solum, quod scilicet in contrarium non urgerent, tam posterior contraria declaratio, quam seductionis, vel deceptionis vehementia adminicula, & probabilia argumenta, tunc illud parum relevasset, ut erat sensus Rotæ, ac letam mihi, quamvis illud promoveni, probabilis videbatur, dum dicta declaratio facta erat per publicum instrumentum in forma donationis inter vivos, in quo juxta communem usum aderat juramentum; Licet enim ego dicerem illam juramenti speciem præstitam tanquam à principali contrahente pro observanti contractus non sufficere ad istum effectum, ad quem coram Judice, vel Notario præstandum est juramentum in ea forma, in qua præstatur per testem, ut apud allegatos præsertim apud Martin. Andr. dicta decis. 73. num. 4. Attamen ista videtur legaleica consideratio parum probabilis, & incongrua ratione subjectæ materiæ, cum hujusmodi declarationes fiant non in forma contentiosa, & judiciali, sed voluntaria, & extrajudiciali; Et quod magis (ut erat in præfenti) ea committi soleat morientibus, ideoque improprium est ut talis forma judicialis præcisè requiri debeat; Quinimò etiam si juramentum nullatenus præstitum, seu adhibitum esset, adhuc tamen si declaratio adminiculata esset, sufficeret; Si enim etiam in judicialibus habemus, quod attestacionibus non juratis deferunt ex adminiculis, ac ex verisimilitudine, potissimè verò ubi sequuta esset testantis mors, quæ vim juramenti habere dicitur ex relatis per Adden. ad Gregor. decis. 214. Adden. ad Buratt. decis. 113. Rot. decis. 355. num. 7. & 8. par. 10. rec. & frequenter; Multò magis in hac facti specie, in qua proinde omisso juramenti illud operari videtur, ut solæ declarationi deferendum non esset, nisi alia concurrant adminicula, quæ desideranda non videntur, ubi alia suspicio non urget, in casu quo declaratio sit jurata.

Juxta autem, beneque fundatè, reflectendo etiam ad solam veritatem, visæ fuerunt resolutiones ex alio secundo puncto, quod scilicet stante secunda declaratione, huic magis, quam primæ deferendum esset, quodque prior ob plures probabiles suspensiones nullatenus attendi deberet, sed vel potius secunda, vel neutra, quod sufficiebat huic parti habenti pro se claram dispositionem testamentariam ut supra.

Ubi enim testator juxta hos terminos alicui fiduciario suam certam, ac determinatam voluntatem exequendam, vel declarandam committit, tunc hujusmodi exequutio, vel declaratio debet esse conveniens, & adminiculata, ac verisimili te-

statoris voluntati adaptata, ideoque non omne, quod fiduciarius simpliciter dicit attendendum est, sed indagandum quoque venit pro judicis prudenti arbitrio, an id sit verisimile, ac testatoris voluntati adaptatum, ponderando alias facti circumstantias in id influentes, ne alias detur occasio fraudibus, vel facilitas eludendi voluntatem testatoris, qui tanquam mortuus fiduciarium de violata fide redarguere seù convincere non potest, ut ad litteram probare videtur textus in d. l. quem heredi ff. de hered. instituend. ubi Barr. Castrenf. & Caserri. Covar. in dicto c. cum tibi de testamen. in fine, Suarez de captatoria post numer. 11. versic. Obstat Castill. lib. 2. controv. cap. 26. numer. 24. Fortanell. decis. 526. per totam, Carpius de exequutor testament. lib. 2. cap. 5. num. 10. & 21. bene Rota in dicta Romana honorum 14. Maij 1646. coram Arguell. cum aliis in hujus causæ decisionibus; Adèd ut non desint volentes, neque solam juratam dicti fiduciarium assertionem sufficere, nisi aliunde adminiculata sit, etiam si nihil in contrarium urgeat, quod tamen asperum parumque probabile videretur in foro non recipiendum, nisi quando declaratio non omninò sincera sit, sed aliquam habeat inverisimilitudinem, vel suspensionem.

Si ergò ubi declaratio est sola, pura, & non contradicta, adhuc verisimilitudinis inditia, & adminicula desiderantur, multò magis, ubi omnia urgent in contrarium, quoniam declaratio est contradicta ab eodem fiduciario magis serid, & cum juramento formiter delato coram judice pro exoneracione conscientie, cum ejusdem declarationis confirmatione ex intervallo facta in articulo mortis in codicillis, quodque ejusdem fiduciarie assertionis super seductione, seu deceptione non improbabili concurrant argumenta; Ac etiam cum his urgebat aliud motivum inverisimilitudinis, ut proxime infra, ideoque, vel ob majorem verisimilitudinem, secundæ declarationi assistentem, ista prævalere deberet, vel quod ita, prima per secundam corruente, neutri deferendum esset, quod, ut dictum est huic parti sufficiebat utpotè habenti claram dispositionem testamentariam.

Inverisimilitudinis autem plura urgebant probabilia argumenta; Primum scilicet ex ipsamet testamentaria dispositione super Canonicatus erectione in casu non factæ declarationis, quod satis in proposito attendendum esse advertitur apud Castill. dicto lib. 2. controv. 26. num. 24. Secundò, quia in facto; usificabatur, testatorem hanc voluntatem pluribus amicis communicasse, quod in similibus factisque proximis terminis fiducialitatis, seu fiduciarie institutionis ponderatur apud Cavaler. decis. 381. & latius per Rotam decis. 103. par. 10. recent. ubi de hac materia; Tertio ex pluribus conquestibus ejusdem Virgineæ post factam primam declarationem, de seductionibus, ac falsis præsuppositis; Quarto fortiter ex dilectione, qua probatum fuit testatorem prosequi istos conjunctos, quibus alias debita fuisset intestata successio, ideoque dum testator ex motivo devotionis hoc opus pium dictis conjunctis præferre voluit, omninò probabile videbatur, quod saltem in hoc jure honorifico eos præferre voluerit; Et quinto fortissimè ex quantitate assis hereditatis, & qualitate operis respectivè; Cum enim in Civitate Perusina Canonicatus Cathedralis in aliqua existimatione sint, atque saltem frequentius contingentibus, non desideant, nisi penes nobiles, seu alias qualificatas personas figuram in Civitate facientes, redditus autem assis

Na 3 here-

hereditarii essent notabiles, adedut iste esset ex magis qualificatis Canonicis; quod redundaret in honorificentiam memoriae testatoris, ejusque conjunctorum, majoremque cultum, ac honorificentiam, tam Ecclesiae, quam ipsius Cappellae; E conversò erectio cappellanae non residentialis, & conferibilis cuicumque ignobili, vel absenti nullum ex his effectibus parit; Exindè magnum resultat argumentum eut alterum addebatur, quod cum hujus hereditatis redditibus multa cappellanae etiam residentialis, ac servitoriae pro majori Ecclesiae & Cappellae cultu erigi potuissent, ideoque clarum dicebam resultare inverisimilitudinem recteque intrare, ac adaptari vulgare receptum axioma, ut sicuti verisimile habet imaginem veritatis, ita inverisimile imaginem habeat falsitatis.

Ad hæc autem comprobanda satis conferre ponderabam doctrinam Bartoli in l. quem heredi ff. de rebus dub. num. 2. quam refert & sequitur Casstrensis ibidem num. 5. ubi agendo de consimili fiduciaria voluntate duobus communicata, qui inter se discrepant, deciditur, quod neutri deferendum sit ratione incertitudinis, vel quod attendi debeat illa declaratio, quæ ex affectione testatoris, aliisque circumstantiis magis verisimilis pro judicis prudenti arbitrio videatur; In his autem in substantia residebat punctus controversiæ, Alia enim, quæ hinc inde deducebantur, atque in causæ decisionibus insinuantur, potius evagatoria, seu flores, ac ornamenta disputationis dici possunt; Atque ex hoc secundo motivo, justæ, beneque fundatæ viæ fuerunt dictæ resolutiones, quibus merito dicta societas, ac nominatus illi adherens acquirerunt.

ANCONITANA SUCCESSIONIS

PRO

FRANCISCO ET ALIIS

CVM

ARTHEMIO ET ALIIS
DE THOMASIIS.

Casus disputatus coram A. C.
ubi adhuc pendet.

De eadem materia fideicommissi fiduciarii juxta terminos text. in l. Theopompus, Quomodo declaratio, seu nominatio per fiduciarium fieri debeat; Et an requiratur voluntas omninò determinata; Et quid ubi fiduciarius declarationem non fecisset, vel fecisset in una, & non in altera linea, quibusnam fideicommissum debeat, Et an

intret reciproca ordinata inter nominatos, Et an non facta nominatione debeatur fideicommissum omnibus, vel soli primogenito lineæ, Et an numerus singularis solvi possit in pluralem, atque plures possint nominari, vel censurari nominati.

S U M M A R I U M

- 1 Fidei series.
- 2 Velleitas, seu voluntas non redacta ad nihil operatur.
- 3 Habens facultatem nominandi unum non potest nominare plures.
- 4 Vocato eo, quem aliquis nominaverit, vel legatum non facta, vel male facta nominatione primogenitus, vel major natu eorum, non potest eligi, & num. 17.
- 5 Testis singularis bene informatus cum admittitur.
- 6 Reconsentur admittitur, quæ in casu concurrens.
- 7 Quod in hac materia deseratur admittitur.
- 8 De eadem conclusione, de qua num. 2.
- 9 De invalida dispositione collata in admittitur.
- 10 Quod ista male per antiquos dicitur captiva.
- 11 De facultate nominandi, vel eligendi inter plures, quæ quæstionibus in hac materia quædam remissivæ.
- 12 De interpretatione voluntatis dubiæ ab dispositione remissivæ.
- 13 De casu præciso controversia ubi voluntas præcipua & determinata, sed alicui secreta commissa, qualis dicatur iste fiduciarius, quod præcipuum non requiritur, ubi testator expresse voluntatem non requiritur ejus voluntas commissa non requiritur ejus voluntas commissa, de qua num. 2. & 8.
- 14 Si fiduciarius faciat duas diversas declarationes, potius deferri debeat.
- 15 De declaratione, de qua num. 4.
- 16 De alia declaratione ejusdem conclusionis.
- 17 De consideratione, ob quam dispositio in nominato singulari possit verificari etiam in numero plurali.
- 18 Ad materiam text. in l. heredes mei. §. cum ad Trebell. super resolutione numeri singulari in pluralitates.

DISC. CLXXXIII.

Ioanna Landriana habens ex Joanne de Thoma viro jam defuncto duos filios, Thomam licet militem Hierosolymitanum, & Hieronymum etiam cælibem, ex duobus autem alii uxoris prædefuncti quatuor nepotes, Joannem scilicet, & Ascanium ex Bartholomæo, & Ambrosium, ac Bartholomæum ex Francisco, nationem fecit dicto Thome de quibusdam prædiis, sub ea lege, ut mortuus teneretur (relinquendo) usufructu ad favorem Hieronymi, quæsi perisset) prædicia prædicta relinquere pro medietate uni ex nepotibus unius filii, quem ipsa crederetur bi communisavit, & alteram medietatem